

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egyes évre 10 — kr.
Félévre 5 " — "
Negyedévre 2 " 50 "
Egy órára 1 " — "

Egyes száma ára 4 kr.

Felolós szerkesztő: KOHÁNYI GYULA

Kiadók: HOFFMANN és KRONOVITZ

Hirdetési díj:

10 soros kis betűs hirdetés 5 kr. Nagyon nagy betűs hirdetés 10 kr. Hirdetés a külföldön 15 kr. Hirdetés a külföldön 15 kr. Hirdetés a külföldön 15 kr.

Hentaller Lajos választóihoz.

Debreczen, jan. 27.

Hentaller Lajos országgyűlési képviselő a dárdai kerület választóihoz az első ülészak lezárása alkalmával az alább következő nyílt levelet intézte, melyben nemcsak beszámol az elmúlt ülészak dolgairól, de bírálja a függetlenségi párt magatartását a múltban, rámutat a párt feladataira a jövőben. A nemcsak párt szempontból, de a függetlenségi párt szereplésének elbírálásánál rendkívül fontos és érdekes nyílt levél így hangzik:

Tisztelt Polgártársak!

Az 1896—1901-iki országgyűlés első ülészaka folyó évi január hó tizenhetedikén véget ért. Most a második ülészak kezdetén kötelességem önöket a multra vonatkozólag pár szóval felvilágosítani s lehetőleg röviden tájékoztatni a jövőbeni magatartásomról. Az utolsó választás beigazolta, hogy bár a polgárság uton-utfélen panaszkodik a rossz közigazgatás, a túlságosan magasra csigázott adók; panaszkodik az igazságtalan adókövetés és erőszakos adóbehajtás ellen, egyezőval daczára annak, hogy a jelenlegi kormányrendszerrel az országban senki sincs megelégedve, azért az utolsó választáson beigazolta, hogy a polgárság több-éve mégis megvan elégedve a mai közösügyes kormányfival s a mai közösügyes rendszerrel.

Pedig azt mindenki tudja, hogy az

adóvégrehajtó a kormány parancsából veszi ki az ekeszarvát a földművelő kezéből s veszi ki az iparos családjának szájából az utolsó falat kenyeret. A függetlenségi párt fel is használt minden alkalmat, hogy szemére bányja a kormánynak a választásoknál elkövetett visszaéléseket. Én időről-időre értesítem önöket úgy pártom ügyeiről, mint saját parlamenti működéséről. Épp ezért tudvalevő önök előtt, hogy a függetlenségi párt a mult évben két nagy küzdelmet indított a kormány és pártja ellen.

Sajnos, tisztelt polgártársak! hogy pártunk küzdelme egy a sajtószabadság, mint az önálló vámterület kérdésében meddő és áldatlan volt.

Meddő és áldatlan, mert a párt mindkét esetben akkor szüntette be a küzdelmet, amidőn az egész ország azt hitte, hogy a harc azután még tüze-
sebben folyik. Épp ezért én a magam részéről a legkevésbé sem csodálkozom, hogy küzdelmünk nem eredményezte a kívánt sikert. Egyet azonban a függetlenségi párt mégis bebizonyított, hogy a függetlenségi pártot megtörni, összemorzsolni, kiirtani nem lehet. A kormány ezt akarta, mi soha sem hittük.

Megmondom miért!

A függetlenségi párt nem mostanában keletkezett. A függetlenségi párt azon a napon született, amelyen az első osztrák római császár fejére feltették

szent István koronáját. A függetlenségi párt programja nem is mai keletű. És a függetlenségi párt programja egyszerű, tiszta és világos.

E párt programja azt követeli, hogy Magyarország épp úgy a magyaroké legyen, ahogy az angoloké Anglia, mint ahogy a francziáké Franciaország s a németeké Németország. E párt programja azt követeli, hogy egyik nép se legyen szolgaságba verve a másik nép által. E párt azt akarja elérni, hogy a magyar iparos rovására ne gazdagodjék az osztrák iparos; a magyar földművelő rovására ne tollasodjék az osztrák gabonaszennál, vagy börzespekuláns s a magyar kereskedő börének árán ne eresszen hájat a cseh, morva és sziléziai hitvány huszonkét krajezáros rongy portékát árusító gyáros. És a függetlenségi pártnak ezt a nagyon reális és praktikus zsebbevágó követelését nevezik a kormány háta mögött ülő reálpolitikusok, ábrándnak, álomképnek.

Nem ábránd, nem csalóké ez!

Nézzük ugyanis, mi lenne a nemzetiségek mai zsörtölődései között Magyarországból, ha a függetlenségi párt megszűnőnk s a viszonyok nyomása alatt végkép feladná a küzdelmet?

Mi lenne épp ma, midőn a Lajtán túl levő osztrák tartományok föderalizmusra törekcszenek.

Mi lenne épp ma, a midőn napról-

A „DEBRECZEN” TÁRCAJA.

Uri módból szegénységbe.

Irtá: Vértessy Gyula.

Mig tartott a pénzből, amit az eladott birtokaért kaptak Santa Elemér ur, hat ő elte talán a legvigább, leggondatlanabb életet egész Budapestben.

Erős, egészséges fiatal ember volt és volt neki szép fiatal feleség, kivel úgy szerették egymást, hogy már jobban nem is lehetett. Alig három éves házasság volt s asszonyka kezében még szinte ügyetlenül állt a kis szőke lába.

Olyan leányos volt a tekintete, meg minden mozdulatai hogy a ki az utcán egyedül látta se feleség-t, se mamát nem sejtett benne, csak egy elkényeztetett, elegáns kis uri kisasszonyt.

Szinte nem is volt még asszonynak való: a mint hogy Santa Elemér is, bár komolyan adta a családfőt és a papát — olyan könnyelmű, gyerekes kedély volt, — hogy egyáltalában nem kellett volna még neki a feleség.

Mikor összekérültek, — az emberek nem is hívták őket másképpen, mint gyerekpárnak.

Csakugyan azok is voltak; Mindketten uri módban nevelkedtek fel; az élet küzdel-

meiről még csak nem is hallottak, se az úkei kastélyban, a Matildék házában, se a Sánta kuriában.

Ott is egyetlen gyermek volt Matildka itt is az volt Elemér. A szülei úgy kényezteték őket, hogy a kedvükért még a csillagokat is lehozták volna az egből, nem volt ohajtásuk a mely teljesíthetetlen maradt volna és nem kérhetek olyat, a mit rögtön meg nem kaptak volna.

Csak éppen az az egy baj volt az egészben, hogy mindkét uri familia, adósságokból elégedt már akkor tajban. A pompás birtokokat évről évre jobban terhelték, úgy, hogy mikor az Elemér urfi kistafirozására felvette az reg Santa Gábor ur a tízezer forint kölcsönt, tudomására adták, hogy már többet alig lehet kiszorítani. Ez volt ez utolsó kölcsön. És Matildkanak a kelengyéje is drága kölcsönpénzből került ki.

Mikor azután meg történt a házasság, a két öreg, mntha csak éppen erre várt volna, e nélkül nem is tudott volna meghalni — szépen elkötözött ösehez.

A nászutjokról tértek haza az öreg Sánta temetésére. Egy pár hónap múlva pedig utána ment a fiatal asszonyka atyja is.

Elemérnek nem volt kedve a gazdalkodáshoz, meg aztan azt is látta, hogy az adósságokból sose fog kiszabadulni a két megterhelt birtok mellett, kapta magát, eladta mindkét birtokot, a magáét is, meg azt is, a mit a felesége jussán kapott.

Valami német vállalkozó vette meg az egészet, a ki cukorgyárat akart építeni a két határos birtokon, melynek fődjei kiválóan alkalmasak voltak a cukorrépa termesztésére.

A szobor németek a mint Elemér ur elnevezte, annyit adott érte, hogy az összes adósságok kifizetése után még maradt kerek ötvenezer forintja.

Ezzel azután felköltöztek Pestre és éltek itt olyan vidám, boldog életet hogy mindenki csak irigyelt: őket.

— Ezek az igazi boldog emberek — mondogatták, mikor egymáshoz simulva a szomszédos bérkocsiban látták őket végighajtani az Andrassy-nton vagy a Stefánia-uton.

— Ezek azután uri emberek mondogattak a pazar buffet-jü zsúrjaikra járók.

Irgyelték es dic-érte őket mindenki. Házuknál a legelőkelőbb társaságok fordulak meg és ők is ott voltak mindenütt.

Elemér urfinak egy csomó miniszteri tanácsos meg államtitkár pajtása volt már s az asszonykanak is esupa méltóságos meg kegyelmes asszony barátja volt.

Persze ez a barátkozás került egy kis pénzbe és az asszonyka aki mégis egy kissé komolyabban gondolkozott, mint a férje, egyszer mondta is neki:

— Kedves Elemérem, kérdeznék tőled valamit ha nem vennéd rossz neven.

— Dehogyan veszem dragám! Csak ki velem!

napra többen látják be úgy a Lajtán innen, mint a Lajtán túl, hogy a mostani közös állapotnál csakugyan jobb, ha mind Ausztria, mind Magyarország visszaadatik önmagának?

Akkor Magyarország egyszerűen Lengyelország sorsára jutna. Mert a függetlenségi párt megszűnése után a magyar csak lakos lesz a földön, de nemzet többé nem. Épp ezért, ha nemzeti önállóságunkról, mint magyarok, lemondani nem akarunk, nem szabad lemondani a függetlenségre való törekvésről sem és én biztosíthatom önöket, hogy épp úgy, mint a múltban, a jövőben is az elsők között leszek akkor, ha a nemzeti függetlenségünk kivívásáért kell Béccsel szemben megküzdeni. Ezenkívül azonban a hazafiúi kötelesség nyugodt tudatával jelentem ki, hogy van még számos oly társadalmi és politikai kérdés, melynek megvalósulását és a magam részéről épp hazánk jövője érdekében tartom elkerülhetlen szükségnek.

Ilyen az általános szavazatjog behozatala a közönségenkénti titkos szavazással. Ugyanis határozott meggyőződés, hogy csakis ez útjával lehet a választást a korrupciótól megmenteni. Ezzel egyidejűleg szükségesnek tartom a választókerületek újból való beosztását.

Felette fontosnak tartom továbbá a teljes sajtószabadságot; a kötelező és ingyenes oktatás behozatalát, nemkülönben a gyülekezési és egyesületi szabadságot. Elkerülhetetlennek tartom az igazságszolgáltatásnál a szóbeliség behozatalát s az esküdszéki intézmény kiterjesztését.

Elviselhetetlennek tartom s azt hiszem, tartja velem együtt mindenki a mai katonai terheket. Épp ezért mulhat-

lanul szükségesnek vélem a hadsereg létszámának leszállítását s a mai katonai rendszer helyett az általános népfelfegyverkezés behozatalát arra a mintára, mint ez Svájcban és az amerikai Egyesült Államokban van.

Nem tartom a haladó korszakkal összeegyeztethetőnek a főrendiház mostani összeállítását, a fidei comissumok folytonos szaporítása pedig nagyon is veszedelmes játék, mert az hazánkat előbb-utóbb Irland sorsára fogja juttatni, a hol az egész földbirtok néhány főur kezében van. Követelni fogom a progresszív adó behozatát és a nyomorgó alapság fizetésének rendezését. Szegényteljesnek és a negyvennyolcadik nagy vívmányok egyenes arculverésének tartom a readjel, cím, nemesség báróság és grófságnak bármiert való osztogatását. Épp azért be kell szüntetni mielőbb és véglegesen.

Ha külügyi viszonyainkra tekintünk, látni fogjuk, hogy Európában újra az ököljog korát éljük.

Es ez a visszás helyzet addig fog tartani, míg Franciaország újra fel nem küzd magát arra a magaslatra, melyre az emberi nem progresszivitásának érdekében a történelem logikája által hivatalva van.

Az ököljog korát fogjuk élni mindaddig, míg Elzász és Lotharingia visszazadásával a rend, a szabadság, a civilizáció biztonságba nem helyeztetik. A porosz-osztrák kölcsönös biztosító-társaság egymással van szorultva. Amaz Elzász és Lotharingiai, ez Bosznia és Herzegovina megtarthatása miatt. Ezekből látható, hogy az ököljog korát éljük! Nem lehet tehát csodálkozni, ha nekünk magyaroknak nincs jogunk a jogról beszélni, mert ma nálunk mindegyik, min-

den téren ez a jelszó: Macht geht vor Recht! vagyis: az erő fittyet hány a jognak!

T. polgártársaim! A népek igazsága olyan, mint a teremtés ura: tüdő és megbocsátó! Legyünk tehát mi is türelmmel s várjuk nyugodtan, míg elérkezik az ébredés igazi órája. Azt azonban tartjuk folyton szemünk előtt, hogy nekünk, adófizető polgároknak, nem kegyelem kell, hanem igazság.

Épp ezért, az igazságot fogom ezután is követelni a törvényhozás terében az önök nevében.

Ezekben számolok be önöknek addig is, míg élésszóval a részletekre is kiterjeszkedhetem s kijelentem, sohasem vágytam egyébre, mint arra, hogy azt mondják: meg vagyok elégedve képviselőnkkel!

Adja isten, hogy még szolgálhassam hazámat s Magyarország függetlenségének ügyét, azt az ügyet, melynek önök oly lelkes, szilárd és kitartó harcosai.

Tisztelő polgártársunk
Budapest, 1898. január 24.

Hentaller Lajos,
népképviselő.

BELFÖLD.

A képviselőház mai ülése. A képviselőház ma d. e. 10 órakor ülést tart, melyen megkezdik az 1898-iki állami költségvetés részletes tárgyalását. Ezenkívül még Mócsy Antal tette meg elmaradt interpellációját a gabona-uzsora ügyében.

Bánffy a szoknyák között.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, január 26.

»Hosszu haj rövid ész.«
Ez a magyar közmondás jellemzi Éva leányait több udvariattalan bölcselkedő szeriatt.

— Nagyon sokat költöttünk ugy-e? Talán már nincs is pénzünk?

— Kis bohó! Hogyne volna! Alig költöttünk el tíz-tizenöt ezer forintot.

— De lásd, mégis elfogyt az egész lassanként, s azután mit csinálunk?

— Kedvesem, a földolgozó összeköttetéseket szerezni.

S maibólnap, ugyszólván minden számottevő ember barátom lesz! Ezek aztán majd utat csinálnak nekem. Jövőre választás lesz kapok egy biztos kerületet s mint képviselő aztán az lehetek ami akarok. Légy nyugodt meg van nekem az én biztos tervem. Csak éjünk mi vigán és jól ne gyötörjük magunkat semmivel, mert én jól látom a jövőmet. Biztos s derős az.

Csakugyan olyanok is látszott!

— Biztosan képviselő leszel! mondta neki ez a befolyásos ember, meg a másik is.

— Oly kerületet kapsz, amelyben nem lehet megbukni!

S aztán meg is megbukott. — Elköltött vagy huszezer forintot, — belerekedt teljesen a korteskedéssel járó ivásokba és azután haza került halálra fátvadva, kifosztva, maudátum nélkü.

A jó barátokat még csak nem is bántotta helyzete.

— Pajtás, ugyis minek neked a képviselőség? Független, gazdag uri ember vagy, az a pálya meg inkább a szegény strébereknek való, kik annak révén akarnak megélni! Maradj te csak gazdag uri embernek. Hidd el ez a legjobb pálya — Mondta az államtitkár ur, egyet kivéve az Elemér által kínált Upman zivarokból.

Mert még mindig telt az effélékre. Alig volt pár ezer forintja, de azért husz meg harmincz krajczaros zivarokat szitt és a feleségének a Maison Mariskánál dolgoztatott — Meg az Andrassy uti nyolcz szobás lakást is tartotta.

Mikor a multkor utolsó negyedben kifizette az ötszáz forintot a lakásért hát még épen egy darab ezrese maradt.

— A lakást, ha nem kapok valami állást fel kell mondani szentem — mondta feleségének — és kisebb lakásba kell húzolkodni. Ambar nem hiszem, hogy ne kapnak. Csak szólnom kell a barataimnak!

Szólt is, de hiába. Azt hitte a jámbor hogy a jó barátok még akkor is jó barátok, a mikor már nem hívogatják meg őket pazar ebédekre és vacsorákra, hanem ahelyett kérték tőlük valamit.

Nem tudta, hogy a nagy urak barátsága csak addig tart, a míg nem vagyunk reájuk szorultva.

A mint megtudták, hogy Santha Elemér hivatalt keres, egyszerre más hangon beszéltek vele.

A kedves Elemér helyett csak Elemér barátom jart, az is, hidegea komoly méltósággal. Sőt az államtitkár ur, mintha nem is emlékezett volna, hogy ő tegyzte valaha Elemért.

A vége a sok kunyorálásnak az lett, hogy Santha Elemér nem kapott biztatásnál egyebet. Ambar ezt sem valami fölös számban.

— Be van minden állás töltve! Az állam nem tarthat el minden tönkrement urat! Nem gyerekség valakit csak úgy bolondjában

berakni a hivatalba! Jogvézett ember több van mint tarka kutya!

— De én nem végeztem jogot — szerénykedett Elemér ur.

— Hja, még azt sem! Kedves barátom, akkor mit akarsz te tulajdonképpen?

— Akár micsoda alkalmazást.

— Például szántist, de azt is csak úgy kapod meg véglegesen, ha levizsgázol az állam számvevőtanból.

— Jól van, levizsgázom.

Számvevőnek valahogy nagy nehezen hónapok mulva kineveztek. A drága butorokat azalatt mind el kellett adni, hogy a házbérré teljék.

Azutan beköltöztek egy kis két szobás lakásba.

Matildka már előzőleg, mielőtt bementek volna az új lakásba, gyermekes könnyelmű kedélyének egész szeretetreméltóságával beszélt az őket ért csapásnak mintha nem is lenne teljes tudatában, hogy micsoda pompás dolog lesz ott lakni abban a kis szobában.

— Nem is érez semmit a mi nagyvilági életünk! Jiforman nem is votunk az egy-máséi. Utalom ezeket a nagy termeket, mert emlékeztetnek a mi könnyelmű multunkra.

Alig várom, hogy ott lehessünk a mi kedves kis fészünkben. Ott leszünk mi igazában boldogok! Új életet kezdünk! Munkánk boldog életet! Meglásd Elemér mennyivel jobban fogjuk magunkat érezni.

— Igazad van édes! Egymásért egymásnak fogunk élni. Hiszen ez nekünk nem is volt élet a mit mi éltünk. S valljuk meg

En a világot sem vallom magaménak ezt az elvet, mert hiszen a tapasztalat azt mutatja, hogy a hölgyek hosszú módfelett elmes fejecskékről hullámzik alá. A női agy rendszer a felsőbb tudományok elsajátítására módfelett alkalmas, alkotás terén pedig meghaladja a legmerészebben szárnyaló férfi szellemet is.

Ne merje tehát senki kárhözvinni a női emancipációt. Ővek a jövő. Hadd legyen belőlük orvos, ügyvéd, férfi szabó, ne törődjön vele senki. Megállnak a gáton. A nagyon tisztelt férfi korszorú pedig mehet szoptatós dajkáknak...

Szigorúan véve nem tartoznak ezek a fenti cím alá, de hát én Istenem, ki ne mondáná el egy kedvező alkalommal, ami a szívén fekszik, különösen, ha az is nyomja az oldalát, hogy többek állítása szerint Debreczen szab. kir. város összes varróleánya hátat akar fordítani a szabás nemes művészetének s beáll törvényszéki díjoknak.

Nesze neked női emancipáció!

De térjünk a dolgra, már t. i. Bánffyra és az ő asszonyaira.

Jó ideje hírül vettük azt a szomorú dolgot, hogy az erdélyi szász atyfiaknak sehogy sincsen nyökre az a törvényjavaslat, mely a német nevű helynevek megmagyarosítását tárgyalja. Gyűléseznek, üléseznek, kapkodnak fűhöz, fához, hogy a javaslat ne emelkedjek törvényerőre, bár az egyes elfogulatlanok üdvösnék tartják a megmagyarosítást, mert a helynevek legnagyobb része sem nem szász, sem nem magyar, hanem a két nyelv egymáshatásának szörnyszülöttje. Másrészt pedig azért, mert józan megfontolás után arra a meggyőződésre jutottak, hogy Magyarországnak magyar nevű helységei kell, hogy legyenek.

De hisz ez nagyon természetes.

Am a lelketlen bujtatók izgatják a jó szász népet, hogy tiltakozzanak az elnevezés ellen.

Es most kezdődik a hosszú haj, rövid ész értelmezése.

Két száz tanító ugyanis behizelegte magát 15 szász asszony kegyeibe s a hír szárnyain repülni vágyó Évákat arra bírta, hogy járuljanak Bécsbe a felséges császár trónjának számolya elé s esedezzenek az

íránt, hogy vágja sutba a gyűlöletes törvényjavaslatot.

Tegnap aztán fel is rándult a mélyen tisztelt hölgykorszorú Bécsnek várába. Hol azonban azzal utasították el őket, hogy a császár nem avatkozik a magyar király dolgaiba. Ha azonban a magyar király a tavalyi arakodójuk színe elé olyan kérdéssel járálak, mely a magyar király és nemzet kormányának vagy törvényhozásnak ellene irányul, az ily kérdés csak a magyar kormány újjan juthat a felséges urhoz.

A politikuss asszonyok szomorodott szívvel távoztak s elhatározták, hogy hármasküldöttséget menesztnek a magyar kormányhoz, hogy kérelmüket a király elé juttassa, Bécsben várják be a hozandó hirt.

A tizenöt asszony közül a három legzebbik nyomban vasútra ült s kevés idő múlán Bantij Dezső miniszterelnök budai palotájába jutott.

Délután négy óra tájban jelentek meg a miniszterelnök előtt, ki meg volt hatva a nagy szerű kitüntetésén, hogy oly sok szép nőt lát maga előtt.

A küldöttség szószólója Fritschné előterjesztette azt a kérelmet, hogy eszközöljön ki számukra ő felségénél kihallgatást: hogy az uralkodónak nyuthassák át azt a memorandumot, melyben kéri, hogy a községi nevekéről szóló törvénytől tagadja meg a szentesítést.

A miniszterelnök jóízűt mosolygott e kérelem hallatára s deczára a mesésen csillogó szempárok bűvös tekintetének, daczára a piczi eper ajkak lágyan, dallamosan zengedező édes szavának: sajnalattal ugyan, de kereken kijelentette, hogy a kérelmet nem teljesítheti, mert alkotmányos államban az ilyen politikai természetű kérdést nem lehet a kormány megkerülésével az uralkodó elé juttatni.

Némi szatirával még a következőket mondta a miniszter elnök, »Ha a király teljesítené kérésüket, annak az első következménye az lenne, hogy be kellene adnom a lemondásomat. Lehet, hogy a hölgyek ez óhajják, de én ez időszertint nem látom szükségessének.

Az asszonyok persze tiltakoztak ez ellen.

Végül azt jegyezte meg, hogy a javaslat kétségtelenül törvényerőre fog emelkedni.

Erre a szász hölgyek szomorodott szívvel távoztak, hogy megvigyék a rossz hirt Bécsben varakozó társaiknak.

Az erdélyi szász hölgyek mindenesetre megrójják Bánffy Dezső báró miniszterelnököt, kegyetlen szívűségéért; mi azonban az ellenzéki eszmék harcászati méltó elismerésünket fejezzük ki szilárdsgáért, melyet a szoknyák elleni küzdelemben kifejtett.

Tisza Lajos gróf meghalt.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, jan. 21

A magyar arisztokráciának halottja van. Ma délután halt meg hosszú betegeskedés után Tisza Lajos gróf, ki több ízben vett részt a magyar állam kormányzatában, részint mint közlekedésügyi miniszter, részint mint ő felsége személye körüli miniszter. Hatvanöt éves kort ért el. Az utolsó esztendőben allandóan betegeskedett és folyton orvosi kezelés alatt állott.

Daczára ennek, még ellátta az új ország házépítő-bizottság elnöki teendőit. A mikor a német császár Budapeten járt, Tisza Lajos gróf felkelt beteggyárból, csak azért, hogy a fejedelmi vendéget kalauzolja az új palotában. Ő felségétől akkor kapta az utolsó kegy jelét, mikor bátyja, Tisza Kálmán gyermekeire kérte grófi méltóságának átruházását. Az elhunyt főurat Szeged rekonstrukciója körül szerzett érdemeiért emelték grófi rangra. Szegeden mindig nagy ragaszkodással voltak iránta és az I. kerületnek országgyűlési képviselője volt már évek hosszú sora óta. Tisza Lajos gróf

agglegény volt. Halála ma d. u. fél 4 órakor következett be. Eletrajzi adatait a következőkben ismertetjük:

Tisza Lajos gróf, Tisza Kálmán és Tisza László öccse született Geszten 1833-ban. Középiskoláit Debreczenben végezte. 1848-ban fejezte le a jogi tanfolyamot. Bejárta a külföldet s hazatérvén. 1861-ben képviselővé választották.

A határozati párt híve volt. 1865-ben Deák-párti programmal ismét megválasztották képviselőnek 1867-ben Biharvármegye főispánja lett. Nemsokára kilépett a vármegye szolgálatából s a fővárosi közmunkatanácsnak alelnöke lett. 1869-ben csász. és kir. kamarás, 1871 június hó 21-én az Andrássy-kabinetben közlekedésügyi miniszter lett, 1873-ban a titkostonácsosi méltóságot kapta s a Lipót-renddel is kitüntette a király. 1871-ben ismét mandátumot vállalt.

1879-ben, mikor a Tisza Szeged városát elpusztította, ő lett kormánybiztos az újjáépülő Szegednek. Ebbeli érdemei emlékeztetéssé teszik nevét. Szeged díszpolgárának választotta, s a király 1883-ban szegedi előnével grófi rangra emelte.

1884 óta allandóan Szeged képviselője volt. 1885 óta a dunamelleki ev. ref. kerület főgondnoka.

Elnöke volt a Deák-szobor, valamint az új parlament építési bizottságának is.

A delegációknak ismételtén volt elnöke. 1892. évi november 19-étől 1894. évi június 10-ig a király személye körüli miniszter volt, a Wekerle-kabinetben.

1893-ban a községi hadgyakorlatok alkalmával a vörös sasrendet kapta a német császártól.

A halálhír a késő délutáni órákban terjedt el a fővárosban. A Nemzeti kaszinó, a képviselőház és az új országház palotáján ki függesztették a gyászlobogót, a királyi kabinetrodájál pedig távirati úton értesítettek a gyászszertől.

KÜLFÖLD.

Ausztriában nem emelik az adókat. Az a hír, jelenti a M. T. I., hogy a pénzügy-miniszterium az osztályadó-patens revízióját s ezzel kapcsolatban az eddigi adótételek szaporítását és emelését s a parasztgazdaságok intenzívebb megadóztatását tervezné, teljesen alaptalan.

Zola ügye.

Debreczen, január 26.

Közeledik az idő, melyben Zola esküdt-szék elé kerül.

Izgatott egész Franciaország, nehezen várja mindenki a világraszóló tárgyalást, melytől nemcsak a Dreyfus pörének revíziója függ, hanem e'dőlhet a Meline kormány, sőt magának a köztársasági elnöknek sorsa is.

A francia kormány ingadozik; Zola levele megtette a hatást.

Az esküdtzéki tárgyalás iránt oly nagy az érdeklődés, hogy Párisnak nincs oly nagy terme, mely a tárgyalásra jelentkezőknek felet befogadni képes legyen.

A művelt államából is sok helyről kérszülnek a tárgyalásra s már eddig is nagyon sokan vannak Párisban, hogy a küzhangulatot jó előre tanulmányozzák.

Zola legnagyobb elővigyázattal s higgadt megfontolással tette meg a Dreyfus ügyben az eddig történeteket. Ő csak az igazságot tüzte föl zászlójára jelszavul, melyet a kormány bakni engedett, mert ő szerinte Dreyfus bűnösnek nyilvánítása az igazság legnagyobb mértékben való meggyalázása.

Zola 104 tanut fog az esküdtzék elé állítani. Köztük lesz: Bilott, Mercier, Boisdoffre, Pelieux, Gouse tábornok, Picqart ezredes, Esterhazy Henri, Forzinetti őrnagy, Lebrun—Ranault kapitány, Casimir-Périer, Charles Dupui, Ribot Darlan, Guerin Goblet, Poincaré, Leygues, Trarieux, Schreurer—Kestner, Bou-

lancy asszony, Jaurés és az ottani diplomáciai kar egy-egy tagja.

Ott szerepelnek a listában még az irás szakértők, a volt miniszterek, képviselők és szenátorok.

Azonkívül Zola olyan tanukat is megnevezett, a kiknek meghívása kivételes procedúra által lesz csak lehetséges. Ezek a tanuk: Giers, a jelenlegi nariskini követségi tanácsos, Fréderic tabornok orosz katonai atász, Bülow Schlatten német-követségi tanácsos, Schwarzkoppen, a volt német katonai attasé, Dumba oszt. m. követségi tanácsos, Schneider oszt. m. katonai attasé, Fannizzardo olasz katonai attasé, továbbá az angol és a spanyol katonai attasék.

Zola azt kéri a főúrnak, hogy a Dreyfus-ügy iratait, az eredeti borderéauval együtt, — továbbá az Esterházy-ügy iratait, Esterházyoknak és Gouse tabornoknak leveleivel együtt, magához kérje.

A német katonai attasé megidéztesét is tervbe vette ugyan; de erről lemondott, mert arra alig adna engedélyt a német császári kormány. Ahoz azonban ragaszkodik, hogy az orosz nagykövetség tagjai kihallgatassanak.

A szocialisták leghatározottabban Zola zászlaja alá gyülekeznek s azt is megátolják, hogy Dreyfus ellen a nép rossz véleményét tápláljon. A közhangulatnak ugyan teljesen ok az urai, semmiféle párt nem mérkőzhetik velük, sőt a hadsereg is hatalmas ellenfelet lát bennük.

Ez idő szerint általában véve lecsillapodtak a kedélyhangulatok Franciaországban. — Felő azonban, hogy a tárgyalás napján a hamu alatt lappangó szikra lángra gyúl.

TARKA ÉLET.

A jégről.

II

Azt ígertem szép hölgyeim a minap,
Hogy folytatom a névsorát azoknak
Kik a >Margit< szép jegere kijárnak
Aldozva a világ legszebb sportjának.

Em'ekemben annyi sok báj alak . . .
A kik az én szívembe beláthatnak??!!
Szemök fénye el veszve a sok fénytől
Ott ragyog szép asszonyok szemétől.

Kovaliczky tanár — gyönyörű neje
Csak ep olyan gyöngy Stáhlneval, egyszerre
Erintik a picziny labuk a jeget . . .
Sok bámoló szem pillája megreszket.

Az aranyos Antalovics Miczike
Jegen terem hamar ő is izibe.
Igazi — nyilt szabad gondolkozása!
Oly egyenes — mint korecsolyája futása.

Hat még az a kedves Bekési Berta
Szép leánynak — csak olyan szép az anyja,
Ma korecsolyán bogenezni megindul
A szerelmes szívek háza — mind felgyul

Jeg királynőt — régen megemlitem
Koronáját az nban elfeledtem.
Na hát ha e koronában gyöngy volna
Nem lenne más csak Ujváry Ilona.

Matyasofszky Andorné is megjelent
Minden áldott délelőtt a sík jegen,
Férje ura a gépgyáros mellette
Ez a pár is egymásnak van teremtve.

A kinek nincsen e földön más dolga —
Jöjjön ide, álljon ki a perronra . . .
Ha éppen nincsen is a nap az égen . . .
Mezlatja azt Szűcs Viola szemében.

Budaházy — Kubay szép Margitok
Mind a ketten piros barna angyalok,
Ily szép két lányt soh'sem láttam biz lsten!
Legalább a mi jegünkön soha sem.

Mostan kérem ide tessék vigyázn!
Egy szőke lányt fogok elő cziczizálni!!

Schmied Miczike, ösmerjük őt mindnyájan . . .
Ő a legszebb szőke lány a határban.

Gaszner Margit karmin piros kabátja
Megreszket a szíve — a ki meglátja,
Végig síklik kecseltesen a jegen . . .
Kiserjük őt csudalattal elögen.

Bruckner Ernő doktorné is el el jön
Aréán honol a végnélküli öröm
Kéjjel hódol a teremtő erőnek . . .
Igy rongálja praxissát jó Ernőnek.

Marton Kálmáné Brunner Malvinka
Igazán egy remekbe szült asszonyka.
Nap-nap után jégnek szorgos vendége
Lánykorban is szerelmes volt a jégbe.

Falk Lajosnak is van ám egy szép lánya!
Nem csuda ha! az apjának bálványa . . .
Olyan szépen repül tova a tavon . . .
Ugy dicserik én meg kedvel halgatym

Bosznay czég kedves Gabriellája . . .
Hogy ha meg jön — üdvözli őt a pálya!!!
Zuzmarás fak bölmgatuaik felője . . .
Beh sok ifju szerelmes is beléje.

Karoly Ilon, — Nagy Ilonka, — Lux Olga
Pardont kérek, ha így vettem egy sorba.
Bokrétába is így kotik a rózsát
Három szinből választják a bimbóját,

Bocsánatot kérek ismét hölgyeim
A kirkól csak később zengnek rimjeim!!
Azt jelentem magos fővel — kevélyen —
Nem sokára ünnepegy lesz a jegen . . .

Villanyfényben uszó tágas jégpályán
Jelmez, balettel tanzoltak korecsolyán
Ezer annyi tarka-barka lampiont
Osztottak ki az esteli alkonyon.

Ez az áldott tulajdonos Szikszay
Nem is akar szerényebbről hallani . . .
A tiz éves fennállása a jégnek . . .
— Ezen napon áldoztas-ék a fénynek —

Ne tessék hát kérem elfelejteni
Bárki beteg — akkor meg kell jelenni —
Ezer annyi szép lányok ha kijönnek
Nem lesz párja a kitörő öröme . . .

Pár nap mulva ismét írom versemet . . .
Felsorolom — még — nem említettek . . .
Jelen sorok — ígéretem nyugtája! . . .
— Kisztihand és alázatos szolgálja.

Aszaló.

Városi közgyűlés.

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, jan. 26.

Nagy érdeklődés mutatkozott a mai közgyűlésnek már az elején, Mindenki puskapor szagot érzett, D o b r e e z k y Sándor a zöld asztal fejenél igyekezett kapacitálni a város urait, még azokat is, kik vele voltak a munkastelep kérdésében, dr. Wolafka Nándor pedig a terem közepén kezdett el a polgárságnak a Wlassics tavrati leiratára vonatkozólag s a főispán megnyitó beszédéből is kiértett a varakozás, habár a munkastelep ügyét nem is említette; a végén azonban elmúlt a vihar egyelőre (csak Juhász és Ábrahám közt tört ki) a munkastelep és a kath. gimnázium holnapra maradt.

A közgyűlésről szóló részletes tudósításunk a következő:

1/4 10 órakor nyitotta meg gr. Dégenfeld József főispán a közgyűlést, üdvözölve a bizottságot az újévben felemlítve, hogy a mai közgyűlésén fog feladni a polgármester dr. F e j e r Ferencz interpellációjára s a fontosabb tárgyakat felsorolva a közgyűlést megnyitja.

A polgármesteri jelentés felolvasása és tudomásul vétele után felállott tehát Simonffy Imre kir. tan. polgármester s elmondta, hogy a családját ért gyászbesetek miatt ő most színházba nem járhat s ezért a színházi bizott-

ságtól kérte ki az interpelláció pontjaira vonatkozólag a választ, amely szerint Komjathy Janos szinigazgató a színházi bizottság felhívásának ajtársulat kiegészítése tekintetében eleget tett, továbbá a szinigazgató a közönség igényeit tartja szem előtt az előadandó darabok tekintetében.

Dr. F e h e r Ferencz nem veszi tudomásul a választ, mert az a szinigazgatóval kötött szerződésbe egyenesen betetőződik s kéri azt tárgyalásra kiütni. A többség azonban felállással tudomásul vette,

A. m. kir. honvédelmi elnöke intézkedéssel tett városi és Andaházy-Szilagyi-féle alapítványok ügyében küldött honvédelmi miniszteri leiratokat elfogadták.

Zemplén vármegye feliratát a honvédelmi elnöke intézkedéssel a közm. tisztviselők fiai részére ándóndó kedvezmények tekintetében partolták.

Az új utcanevek.

A lapuak tegnapelőtti számában közölt új házszámzási javaslatot vették most tárgyalás alá, amelyen néhány változtatást tettek és pedig az I. kerületben dr. Bakonyi Samu indítványára a K o k a s és A r o k utcát E ö t v ö s utcának az ennek nevezni óhajtott M o r g o utcát pedig régi neven hagyták meg. Volt aztán humoros dolog is, mikor a javaslat alapelveivel ellentétben meghagyták az E g y m a l o m utcát is a K e t m a l o m utcát is. A Kálvinteret E g y h á z t é r n e k nevezték a nagyujtuzát József kir. herceg utcának a Kádas utcát pedig A r a n y János utcának. Aztán meghagyták a Tizenhárom vérost egy hangulag. A K á d a s utcát a M i k l ó s utcával összekötő új utcát az onnan kikerült nemzetőrökről N e m z e t ő r utcának Vigkedvű Mihályról pedig a C s e r utcát neveztek el. A varga utca új utca városrészen a szegletes utcát Széll Farkas indítványára Z a p o l y a utcának, a Szél utcát B a r o s Gábor utcának, a köteles utca — miután a közgyűlés többsége dr. Fejér Ferencz több régi utca nevével leszávatia ez indítványt, — B e r e s é n y i utcának, a Temető utcát Széll Farkas indítványára R a k o v s k y utcának. Ezzel az egész utcakeresztelest be lévén fejezve az erre vonatkozó szabályrendeletet vették tárgyalás alá, amelyek néhány lényegtelőn módosították tettek.

Ezután kisebb vita keletkezett a kerületek elnevezése tekintetében, de aztán szó nélkül belenyugodtak mindenbe, míg végre dr. Sz. Sz a b ő József indítványára kimondták, hogy a városi tanács május 1-ére hajtsa végre az új házszámzási javaslatot.

A kis-uj-utca rendezése.

A kis-uj-utca bagolyvárúra végre rátette a városi közgyűlés a kezét s utasította a tanácsot, hogy rendezésére tegyen javaslatot. Ezt a kötelességet a tanács a következőkben tette meg:

Miután a kisuj-utca elejének felépítése részint esztétikai, részint és főképen a város jövedelmének szaporítása szempontjából immár elodazhatlanna vált annyival inkább, mivel a városi hivatalok egy részének elhelyezésére bérbevett Hungaria bérlete 1899 év febr. 1-én lejár és e hivatalok elhelyezésére addig is, míg a varosház építésének kérdése megoldatik — épületről gondoskodni szükséges és már a jog és pénzügyi bizottság véleményével egyetértve magáévá teszi ugy a kiküldött bizottság javaslatát, mint a főszámvevőnek a költség fedezésére vonatkozó javaslatát és a következőket javasolja a bizottsági közgyűlésnek:

1. A kisuj-utca elejének a város tulajdonát képező telken egy kétemeletes barház építését, a másik oldalon pedig az 1714 sz. ház mentén, egy a kor kívánalmainak megfelelő felszereléssel ellátott emeletes árucarnok emeltessék.

2. A téglá a városi téglatömből kerülne ki s ennek értékének kiszámítása csakis a házipénztárnak leendő megtérítés céljából lenne szükséges.

3. Az építkezés többi költségeinek fedezésére fel lehetne használni a Lelár IV. rő-

vatában 10. tétel alatt felsorolt s takarékpénztárba helyezett különböző célú tőkepenzeket, melyek minden időben készpénznek tekinthetők, kivételével azoknak, melyeknek hovatartozásáról már intézkedés történt vagy történetik, úgy a felhasználandó tőke mintegy 350,000 frt lenne, mely okvetlenül felekezne a kiadásokat.

4. Minthogy pedig az építésre fordított tőket takarékpénztári kamataival együtt vissza kell téríteni az a Varga szin mostani bérjövendelmén felüli haszonbérből lesz behozandó a magálapítandó törlesztési terv szerint. Erre részve akkor történnek meg a kiszámítás, midőn az építkezés befejezve s a felhasznált tőke nagysága tudva lesz, önként értetvén, hogy a visszatéríthetés interkalareit is figyelembe vétnék.

Z a d o r Lajos nem kívánja az áru-csarnokot emeletesnek, hanem vashál való földszintes állandó épületet, mire S t a h l Géza főmérnök kérte a közgyűlést, hogy ezt a kérdést hagyja későbbre.

K o l a Janos aggodalmakat táplál s a kérdést a napirendről kívánja levétni.

B a k o n y i Samu kifejti, hogy a tanács indítvány egy régi határozat fogantatását célozza s ezért elfogadásra ajánlja.

S z s z a b ó László kérésére S z a b ó József főszámvevő felsorolja az alapokat, mire K o l a indítványát visszavonja.

Ekkor feláll S i m o n f y Imre kir. tan. polgármester s fejteni kezdte a város-haza építését: amiből ultra vita keletkezett, de végre megis belenyugodott mindenki, mindössze annyit mondtak ki, hogy első sorban a város-házépítési alap lesz visszafizetendő.

Ezután kisebb vita után tudomásul vette a főgyűlés s arvaszéki elnöki jelentést, a biz. tagválasztásról szóló polgármesteri bejelentést s megalakították a bizottságokat, melynek eredményét természetesen holnap közöljük s a közgyűlést dr. N a g y Zsigmond indítványára holnapra halasztották.

Ujdonságok.

* **Ref. iskolaszéki ülés.** A debreczeni ev. ref. egyház iskolaszéke 1898 év január hó 28-án délután 3 órakor az egyház tanácsstermben ülést tart, a melynek tárgyai: elnöki jelentés, és folyó ügyek lesznek.

* **Az adózók érdekében.** Felhívják az adófizető közönség, hogy az ingatlan birtokra bekebelezve lévő tartozásairól szóló tehervallomások folyó évi január hó 31-ik napjának d. u. 2 óráig a városi adókövető hivatalhoz (Hungaria épület II. emelet 13. szám alatt) saját érdekében annál inkább beadják mivel a jelzett időn túl érkezett vallomások nem fognak figyelembe vétetni.

* **Körvadászat.** Szepesen a tegnapi megtartott körvadászat fanyesen sikerült. — Összesen 64 nyul esett a jökevény vadászárságnak zsákmányul; C s a n á d i Ferencz ottani birtokos pompás magyaros ebéddel vendégelte meg a szerencsés vadászárságot.

* **A zenede hangversenye.** A debreczeni zenede növendékei előmenetelének bemutatása véget fejezte 1898. évi január hó 29-én, szombaton a zenede helyiségében hangversenyt rendez, melynek műsora a következő: 1. Nicciai O. Windsor-i vignók dalmű nyitánya. Zongorán 8 kézre átírta: Enke. Előadják: Tee: Emma, Bosznay Gabriella, Biedermann Frida és Rosenbergsz. Ilona.

2. Mozart M. A. Bölesödöl. Kontr. J. Cziterás operettéből a románcz. Ének: Erber Margit, zongorán kíséri: Terei Emma. 3. Haydn J. Hegedű kettős (1. és 2. tétel). Előadják: Szilágyi Imre és Schwarz József. 4. Gaál F. 91. 2-ik magyar rhapsodia. Zongorán előadja: B o s z n a y Gabriella. 5. Arany J. A honvéd özvegye. Költemény. Szavalja; Raics Erzsike. 6. Lassen E. 86 mü 3 sz. Kössük csokorba az ősi rózsákat Meyer Helmund. 5 mü 5 sz. Naponta kérdezzék Énekl. Kemény Klára, zongorán kíséri, Jóna Kálmán

7. Moszkowski M. As dur k-ringő Zongorán előadja: Biedermann Frida. 8. Tode P. 4-ik hegedűverseny (első tétel). Előadja Schwarz

József, zongorán kíséri: Terei Emma, J. Mendelssohn P B 63 mü. Egyetlen szóban akartam előadni: Adamek Irma és Herman Irén; zongorán kíséri: Jóna Kálmán. A műsor egyes számainak előadása alatt az ajtók zárva. A 6. szám után 10 percznyi szünet. Kezdeté este 8 órakor pontban.

* **A fillér-egylet theaestélye.** A debreczeni evang. „Fillér-egylet“ 1898 évi február hó, 5-én szombaton az „Arany Bika“ dísztermében tartja meg jótékony célú zártkörű táncvigalommal egybekötött thea-estéjét. Belépti-díj: Személyenként 2 frt. Csaladjegy 3 személyre 5 frt. 4 személyre 6 frt. mely összegekbe az e célra felkért fiatal hölgyek által felszolgálható thea és hideg ételek ára is bele van számítva. Kezdeté este 8 órakor. Felülvezetéseket köszönettel fogadják s hirteligen nyugtáztatnak. A theaestély, mint minden évben, — úgy az idén is sikerültnek ígérkezik.

* **Értesítés.** A Zion debr. betegsegélyző egylet előjárósága ezennel közhírré teszi, mi szerint mindazoknak kik az egylet kötelekbe belepni óhajtanak és ebbeli szándékukat f. hó 15-től febr. 15-ig bejáról az egylet vezetőségénél bejelentik, az alapszabályokban megállapított 3 frt felvételi díj fizetése aul felmentetnek. Bővebb felvilágosítást készséggel nyújt az egyleti titkár az egylet hivatalos helyiségében (Piac 1903 sz.) naponta d. u. 5—6 óráig. Az előjáróság.

* **Mert szeretett.** — Kiterítve fekszik élte tavaszán 16 éves korában, akkor mikor legjobban kellene örülni az életnek, a falu szép leánya L e n t e Zsófi. Meghalt, mert szeretett — hitt és a hitet nyomon követte a csalódás. A legény, kiért mindent áldozott elhagyta őt szívtelenül s a leány nem tudta elviselni ezt a nagy bánatot s a keső téli órákban 5 csomag gyufát áztatott egy pohár vízbe s azt megitta. Mire hozzátartozói reggel benyitottak szobáskájába a leány már halott volt — s az a meleg-n dobogó szív megszűnt érezni. — Az asztalon egy kis papír darabra e pár szó volt vetve. Meghalok, mert nagyon szeretek Nagy részvét mellett temették el H. Nánáson a falu szerelmes szép virágzálat.

* **Az iparos ifjúság bálja.** Az iparos ifjúság önk. egylete a jövő hó 20-án — farsang utolsó vasárnapján — tartja táncmulatságát a Bika szálloda dísztermében. A rendező bizottság tagjai mindent elkövetnek, hogy e mulatságot a hason egyletek által tartottak fölé emelje s gondoskodni fog arról, hogy a résztvevő közönség hölgytagjainak egyike sem áruljon petezselymet.

* **Ellopták a kilincset.** Tegnapra virradóra dr. Ufalussy József orvosnak a piacczan levő házában egy kis módosítást eszközölt valamelyik kirebb igényű jó madár. Lelopta a kapukilincset, szép díszét az utcárai nagy tölgysfaajtóknak. Lehetéges, hogy valamelyik lakatos inasnak tetszett meg a csinos kilincs s nem állhatott ellent amaz érzelmenek, hogy magáéva tegye. A nebulók különben a villany-csenégek külső szerkezetén is változtatnak olykor.

* **Szűnik a sertésvész.** Mint erről a mezőrendőrségnél értesítenek, Monostor-Pályiban a sertésvész megszűnt s a község a zár alól feloldatott.

* **Megtámadta a farkas.** A csikorgó hideg idő mozgósította a puszták rémeit, a farkasokat s nap-nap után hallatnak hirt magukról. Tegnapelőtt délelben Nagymucsán közvetlenül a vasuti állomásnál támadott meg egy lovas embert egy ordas farkas. Az ember látva a veszélyt, megsarkanyuzta lovát, de a farkas nyomon követte s belevágta villogó fehér fogait a paripa lábába. Szerencsére az állomási főnök tanuja volt a jelenetnek; felverte a szolga személyzetet, kiknek segítségével sikerült megugrasztani a farkast, mielőtt nagy kárt tehetett volna a lovas emberben. Ez a kísérlete nem sikerült — mint értesülünk — a farkas tudósítónk megtámadásának vette utját, mivel az ő környéken kacsailatot érezett.

* **Meghívó.** 1898 január 30-án azaz vasárnap, a „Magyar királyhoz“ címzett vendéglő termében Széchenyi utca végén Far-

sangi bál rendeztetik, melyre tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépti díj 50 kr. Kezdeté este 7 vége reggel 4 órakor. 24 tánc-rendező fogja a n. é. közönséget mulattatni. Ételek és italokról a vendéglő legjobb gondoskodik.

x **75.000 korona** a főnyeremény az Eugen Herczeg-emlék sorsjátéknál. Figyelmeztetjük tisztelt olvasóközönségünket, hogy a huzás már február 11-én lesz.

x **Gyomor-, bélhurut- és elhajasodásnál** a Ferencz József víz gyógyhatása paratlan. Ajánlatos csakis Ferencz József keserűvizet kéri és nem budai vagy egyéb elnevezést használni, mert több esekely értékű víz csalódásig hasonló vignettákkal jön forgalomba.

Színház.

Fernande.

Sardou e minden belső érték nélküli, de felette határos színművet láttuk viszont tegnap este.

A párisi romlott világot festi itt a szerző s alakjainak nemessége, erénye mindössze abban csucsosodik ki, hogy mindegyik szeretne boldog lenni s erre való tekintettel késznek mutatkozik kinyilatkoztatni, hogy megutálta eddigi, érdekelte uralt életét és az előlegezett boldogságot lemond bűnös életmódjáról.

Mivel annyian boldogok, Clotild és Fernande márkinék szeretnének lenni. Ez a darab meseje. Mivel pedig a színműben mindössze csak egy márki szerepel, természetes, hogy az egyik nőnek semmi sem jut a márkinéságból. Az így megrövidített Clotild persze zokog egy keserveset a közönségnek s mikor úgy ó mint a publikum jól kisírtak magukat, bosszualásról gondolkodik.

Ki is választja a módját, miképpen állhat keserű és kockázat nélküli bosszút a fiatal márkin azért, amiért nincs neki megengedve két feleséget tartani s a bosszúnak miért mért nem — azt a módját választja ki, amely egyfelől örökre bevágja az utjat az ő remény ségének, amennyiben a márkit gyorsan megházasítja, másfelől pedig alkalmat ad a közönségnek arra, hogy Fernandával együtt is sirhasson egy sori. Az általános sirásban részt vesz a márki is, azután pedig kibékülnek s a függőny véget vet a komédianak.

A sok sűrű határos jeleneteket produkál Komjáthy né hatalmas, zugó tapsviharra ragadja a közönséget szive fajdamával, Fá i Flórá pedig nyílt színen háromszor hittak a lámpák elé, azért a meglátó sűrűsért amivel összetört szívének és letűnt boldogságának adózott.

A márki szerepében T a n a y örült, nősült és végül szomorkodott. Nagy szomorúságában aztán a n n y i r a nekibushult — hogy végül azt is elfelejtette, hogy tulajdonképpen mi je is volna ő a feleségének: férjese, vagy neje?

Pomeról ügyvéd szerepében Vidor a szakállá kivételével elég jó alak volt. Díjbirkozása különösen nagy hatást tett a közönségre.

A többi szereplők szintén elég sikeresen asszisztáltak e négy főszereplőnek. Legkivált Bajvirág aratott szép sikert szerénységével.

Liviusz.

L. Komáromy Mariska vendéjátéka.

Holnap pénteken, 1898 jan 28-án rendkívüli bérletszünetben A libapásztor Forray Miklós 3 felvonásos operettje fog színtereketülni a következő szereposztással: Lajos herceg F. Kállay L. Amade, nevelője Szentés J. Herold lovag Sziklay M. Crespio csatlósa Rubos A. Fanchette, libapásztor L. Komáromy M. Pierre erdőesősz Vidor D. Buckstone, ango vezér Békési Gy. Beatissima, zárdai fejedelmű Kiss Iren Duália, kapusné Loesarekné Noémi Serfőzy Zseni, Marie Cserényi Adél Történi Francziaországban a 15-ik század elején.

Pável püspök és birodalma,

Folyt és vége.

Egy kis név és lakossági statisztikát mutatok itt be, a melyből kitűnik, hogy azok a fontemlített helyek, melyeken a magyarosodás előhaladását látjuk, eleintén mind tiszta magyar községek voltak.

Bunyitay Vince történetíró egy évvel ezelőtti megjelent könyvében bebizonyította, hogy Bihar megyében a XIV. században csak néhány oláh telep volt. — Am lássuk a statisztikában a többi megyét is. Találunk magyar eredetű és tiszta magyar hangzású községeket, melyeknek egész lakossága román.

Aljon előbb itt a statisztika, a mely annyival is érdekesebb, mert a püspökség hivatalos s e m a t i z m u s a alapján van szerkesztve, — azután vonjuk le a következtést.

Biharmegyében :

	L a k o s s á g a	
	román	magyar
Bedő	576	—
Nagy Szántó	123	450
Sályi	158	400
Székelytelek	300 g. k.	—
	600 g. kel.	—
Csanados	300	150
Fegyvernek	160	200
Hajó	290	27
Kardó	691	6
Beel	540 g. k.	400
	480 g. kel.	—
Gyires	433 g. k.	18
	578 g. kel.	—
Hagymádfalva	480	58
Kistóttalu	130	—
Kővágh	260	100
Sastelek	245	—
Terje	618	10
Kécz	500	500
Monos Petri	170	600
Székelylak	300	1250
Fenes	500	1200
Füzegy	270	—
Drág-Cséke	660	25
Mocsár	480	12
Szombatság	730	30
Kis-Báród	680	5
Nagy-Báród	1020	110
Ossi	600	6
Rév	1950	580
Arad, Csanád, Békés és Csongrádmegyében :		
Bokszeg	655 g. k.	300
	1070 g. kel.	—
Makó	1450	29000
Gyula	3000	15000
Szeged	800	79000
Nagylak	1095 g. k.	7700
	3696 g. kel.	—
Sajtyény	1120 g. k.	200
	3474 k. k.	—
Szemplak	1000 k. k.	300
	2068 k. kel.	—
Apatelek	700	350
Kerülő	2584	—
Simánd	500 k. k.	800
	1550 k. kel.	—
Felménés	1110	—
Kresztaménés	700	—
Világos	1200 g. k.	2000
	2900 g. kel.	—
Szabolcs és Szatmarmegyében :		
Bagamér	280	2070
Er-Kenez	820	7
Pocsaj	1875	1000
Nyir-Acsád	1150	500
Borhid	1400	25
Szamos-Dob	850	428
Pátyod	312	170
Pete	254	20

Ezekből láthatjuk, hogy vannak tiszta magyar hangzású községek, amelyekben már csak románok laknak. Ezek teljesen eloláhosodtak. Ilyenek : Bedő, Székelytelek, Hajó, Kardó, Kerülő, Felmenés, Kresztaménés, Sastelek, Terje, Füzegy, Drágcséke, Mocsár

Szombatság, Kis-Báród, Nagy-Báród, Gyires, Erkenéz, Borhid, Hagymádfalva, Pátyod, Pete, Hol kell ezeknél szebb magyar név s a románok csináltak belőlük új elnevezést így lett Bedő Bedeu, Hajó Hajeu, Székelytelek Sittitelec, Kardó Cardau, Baród Borozel, Gyires Girisiu, Hagymádfalva Spinusiu, Drágcséke Dragiesu s b.

De kitűnik e táblából egy másik nagyon érdekes dolog is és ez az, hogy ott, ahol az egyházmegye határa csiptélesen belevág a kizárólagos magyarság határába, a románok azokon a vidékeken is terjednek, nem számítva azt, hogy bent, a megye belső kerületeiben, ahol legénekebb a két faj, a magyarság és a románság keveredése, sok helyen a románság van túlzámán.

Hogy Csanados magyar község, senki sem vonhatja kétségbe s mégis 300 írja benne magát románnak s ezzel szemben csak 150 a magyar. Pedig Csanados már az egyházmegye belső területébe tartozik, ugy szinte Borhid is, ahol 1500 románnal szemben már csak 25 magyar van. Fegyvernek, Kenez, Nyir Acsád, Makó, Szeged olyan határok, ahol a nagy román tenger a magyar alfölddel érintkezik s a románság száma itt is tekintélyes.

S mindezt a vallás teszi, mert aki g. k., annak már a g. k. vallás szertartásaihoz kell alkalmazkodnia. Hozzájárul ehez, hogy a mise nyelve is a román anyanyelv. Értsék, vagy ne értsék a hívők a misét, egyre megy, románul kell megtartani s a nagyobb községek azok, amelyekben a g. k. nem beszélnek románul, a hívek megelégednek, ha legalább a szentbeszédet magyarul mondja a pap. Gyóniok azonban románul kell s ha ajkai magyar imát rebegnek is, mikor áldozik, a pap román nyelven osztja ki nekik a szent áldozást. Hivatkoznak a papok a latin szertartásnál a latin nyelvre. Am jó, de hát a hívek latinul szoktak-e gyónni. Ime egy a papokhoz intézett rendelet, mely a Pável-Pituk fele ügyalkalmával oly sok port vert föl s melyből mindenki kiolvashatja a tendenciát :

Azokban a parókiákban, melyekben a nép talán már nem beszéli a saját egyházi nyelvét, az iskolákban az oktatás, az írás, a szent imádságok, az egyházi énekek, az elemi hitoktatás és a tanulónak a szent gyónás és áldozás szentségeiben való részvétele szükséges bevezetés mégis az egyház nyelvén, anyanyelven eszközöltessék, mert ahol ez figyelmen kívül hagyatik, egyházunk maga és őseink vallása és szertartása aszrik alá.

Hát bizony az oláh nyelvet sok helyen elfeltjették. A ok a községek melyeket felsoroltunk, bizonyítják, hogy sokan ismét megtanulták az oláh nyelvet ; az egyház nyert vele, de kárt szenvedett vele a magyarság. Megmaradt az egyház maga, az ősek vallása és szertartása, de e pusztultak a magyar erkölcsök. Csak egyetlen példát erre is. Vulkán püspök idejében 122000 gör. kath. volt a nagyvaradi egyházmegyében.

A délvideket elvettek időközben belőle, megteremtették belőle a lugosi püspökséget s ma azért megmaradt az a szám teljes egségében, bár a megye területé jóval megkisebbedett, mert most 120000 görög katolikus tartozik a püspökség főhatóság alá.

Hozzávéve még két körülményt, a papok nagy befolyását a népre és azt, hogy a magyart sokkal könnyebben el lehet oláhosítani, mint a román magyarosítani, könnyen elképzelhetjük magunknak az egész processust a mely lassankint évről évre a rág és Csékeből Oragiescit csinált.

Ha mindezt elgondoljuk, megértjük annak a tüntetésnek a mo'ívumait is, melyet 1895 augusztus hónapjában Pável ellen rendeztek Nagyvaradon. Pituk Béla azzal vado'la a püspököt, hogy 24 ezer magyart oláhosított meg.

A hazafiai méltatlankodás kitört, vér folyt a püspöki palota kapujai előtt s katonaság szorította vissza a tüntetőket. Bevették a palota összes ablakait s Pável Bihar—Füredre menekült s jó ideig nem is jött Váradra. — Tele volt akkor az ország a Pável ügyével s alig akadt ember, a ki partját fogta volna. A

felső körökben nagy volt az elámulás, mert Pávelt éppen egyházi és tanügyi téren szerzett érdemeiért nevezték ki a Ferencz József rend lovagjává, a pápa trónálójának, római grófnak s csak kevéssel a tüntetés előtt nevezte ki a király titkos tanácsosává. Ha Pável maga nagy oláhosító lett volna, az oláh újságok siettek volna fölvenni a martirok koszorujába.

De nem tették, mert mindig magyarosítónak tartották s most is ezért gyűlölik minden cselekedetét. A mit Pituk írt, nem volt az teleplezés, mert a kik ismerték a multban Bihar, Arad, Szatmár népet, levoltak a sajnálatos következtetést a történetből, melynek vége abban kulimált, hogy 24 ezer magyar eloláhosodott. A Pável neve helyett Pituk alkalmasabb, helyesebb és jobb címet írhatott volna, ha füzete első lapjára rányomatta volna címül a következőket : Nézz ide, magyar, Ötszáz év előtt alig állt oláh ezen a vidéken. Két-záz évvel ezelőtt mindezek a községek magyarok voltak. Jött a román nyelv, egyház és iskola, mely elvette vallásodat, enevelte fiaidat, — megváltoztatta nyelvedet s most pusztítja erkölcsöidet is. Nézz és okuj! Ekkor elmaradt volna a Pável-tüntetés is, a mely több kárt, mint hasznot hozott mindkét észre.

A tüntetés nem is azólt annyira Pável püspöknek, mint inkább a rendszernek, melyet magunk lltünk és éreztünk hosszú évtizedek óta előtte is, de a melyet természetesnek talált mindenki, mert két nap óta kulturharcát látta benne.

Pituk szava intő jel volt, mely fölnyitotta a vakok szemét s megmutatta a száradó fanak a földben, a gyökérben van a hibája. Pável püspök volt és neki kellett megereznie, mikor a gyökér miatt a fát vágják.

S most térjünk vissza még egyszer ama vitás ponthoz, melyet főntebb említettünk s tegyük föl a kérdést, hogy magyarosodunk-e, vagy az oláhok oláhosítanak-e el bennünket. Biharban, Aradban, Szatmárban. Nincs semmi kétség abban, hogy a magyarosodás terjed, mint mindenfelé, ugy a bihari románok között is. De ez nem a szó szoros értelmében vett magyarosodás, mert csak azt szer-zzák vissza, a mit elvesztettünk, tíz évvel, husz évvel száz évvel ezelőtt. Ez a magyarosodás vagy mondjuk magyarosítás, jogos. Csak nem kell késmi, mert ha a szabolcsi, szegedi, csanádi és csongrádi magyar görög katolikusoknak is idejük lesz megtanulni oláhu beszéni, írni és olvasni, elmondhatják az oláhok, hogy a T-száig terjed az ő országuk. Közművelődési egyesületeinknek azokat a vidékeket kell előszörban fölkarolni, melyeken legnagyobb a fajok keveredése. — Mert mindig nehezebb megtalálni, a mit elvesztettünk, mint újat szerezni.

Mikor nekünk még nem is volt Emkénk, a románoknak már két évtizeddel ezelőtt megvolt az Associatiunea Transilvanie egyesületük, melynek a legelőkelőbb férfiak, főpapok és világiak voltak az alapítói. Ez az egyesület két évvel ezelőtt a magyarországi románokra is kiterjesztette hatalmát és működését.

A román kultúra emelésére sokat tett Pável püspök. Eddig mintegy 600.000 forintot adott ki román irodalmi és iskolai czélokra. A belényesi gimnáziumot megnagyobbította, aumenumot épített hozzá, ugyanott román polgári leányiskolát is alapított, megjavította a szegényebb papok fizetését. Bökezü volt más tekintetben is. Nagyvarad városának 10.000 forintot adott a város ezeljára. Ezért és más ilyen érdemeiért öt-hat évvel ezelőtt azt az utczát, mely a püspöki palota mellett elhalad, Pável utczának keresztelték el. Bihar Füred. e népszerű és fenséges fekvésű, kies fürdőhely alapítása, emelkedése és fejlődése jóformán Pável műve. — Egy másik fürdőtelep épült Szilatián, a püspök marmarosmegyei birtokán.

A mit Pável alapítványokban egyházának, az iskolának s közjónak tett, azt nyíltan tette és tette, mert hiszen törvényeink önálló és szabad fejlődést biztosítanak a nemzetisé-

geknek s így a románoknak is. Nincs és nem is volt román főpap, aki népe kulturájára annyit áldozott volna, mint Pável. Joga van minden népnek arra, hogy kulturájához ragaszkodjék, de a hol a két nép érdeke összeütközik, természetes, hogy a magyar állam tartozik megvédeni a magyar állam, nyelv és kultúra érdekeit. Hogy milyen érdekek ütközhetnek össze egymással, elég legyen, ha e czélra egyszerűen megmondjuk, hogy a nagyváradi egyházmegyében, amely a görög egyházmegye határain belül esik, van 119.431 gör. kat., 303.958 róm. kat., 187.884 gör. kel., 868.413 ev. ref. 123.262 ág. ev. és 47.326 zsidó.

T. A.

CSARNOK.

Atyafilátogatás.

— A magyar társadalmi életből. —
A Szabad Lyceum estélyén 1898 jan 22-én
Elmondta : **Eötvös Károly**
Folytatás.

A törvény azt mondja, hogy aki bebizonyítja magát a maga vérségi jogát irásokkal, az bebizonyítja nemességét is. Minden irás, amit Verbőczy litteraria instrumentának nevez, rendkívül fontos dolog a nemesi életben. Az irásokról külön törvény van. Minden nemes embernek irásának kellett lenni. Az első a szerzést képező adománylevel, amelyet a király adott ki, kezdve azután az ősi osztályleveleken, zálogleveleken keresztül, egész a legújabb osztálylevelekig, mind megvolt a nemes embernek. Anyakönyv akkor még nem volt. Se pap nem vezetett anyakönyvet, sem a miniszter ur nem vezetett még ki állami anyakönyvvezetőket. A nemesség jogait, a családi leszármazását csak okiratok igazolták. Azért Magyarországon most is vannak családi levéltárak, meg pedig igen sok. Van olyan nemesi családnak is, amelynek alig van 5-6 holdnál több birtoka. A családközi nemességet például se török, se tatár, se német nem pusztította, azért ott nagyszámu a kismemes, akinek még megvan az ugynevezett nemesi leveles ládája oly iratokkal, amelyek gyakran fölmennek IV. Béla koráig, vagy még korábbi időkig. A törvény azt mondja, hogy az elsőszülött férfiú bir azzal a joggal, hogy az őzi a levelek ladját. De ha az elsőszülött bolond, vagy részeges, akkor megengedi, hogy a másodsülött is örizheti a ladját. A férfiestvér azonban köteles a leányági leszármazottaknak minden levélről hitéles másolatot adni. Aki a leveleket elcsikkasztotta, vagy a másolatot a leányoknak nem adta ki, az nagyon könnyen belekeveredhetett a vértagadás bűnébe, amelynek a büntetése abból állott, hogy elvették minden ősi birtokát és szolgának adták ahhoz, akinek jussát megakarta rövidíteni: Arra nincs is igen példa, a magyar társadalom történetében, hogy csa-

ládi leveleket rokonok elpusztítottak volna. Elpusztította a tűz, a német, meg az egér. A legtöbb birtokosnak nincs leveles ládája. Akinek csak 5-6 holdja volt, nem kellett jussát félteni. De azért a rokonságot fenn kellett tartani, mert az egyes családok akként ágaztak el, hogy az egyiknek volt százezer holdja, a másik ág meg szegény katona maradt. De aztán osztályigazítás e imén jöhetett oly idő, midőn a százezer holddal bíró nemes birtokát perelte a szegény nemesi rokon. De a rokonságot, ha nemesi ladjak nem voltak, bizonyítani is kellett tudni. Erre valók voltak a tanuk. Verbőczy szerint a tanuvallomás hatvan even túl nem terjedhet. Verbőczy nem engedte, hogy akármilyen jó emlékező tehetségű ember távolabbi időkről valljon, mint hatvanév. De a családok mindig gondoskodtak arról, hogy nekik legyen elégséges tanujok.

Erre valók voltak az atyafilátogatások. Az a család fölkerelkedett és elment a harmadik vármegyébe meglátogatni a hatodizigleni rokonát, elmentek az öregek, a gyermekek, különösen a tizenhét-huszevek. Mikor estenden beértek a faluba, a fiatalok vidáman fogadták egymást, az öregek sűrű könnyhullatással, mert oly régen látták egymást. Az öregek egymás közt, a fiatalok is egymás közt vidáman elbeszélgettek. Elkérdezősködtek a távolabb álló rokonságról, ifjak és leányok akkor vértettek kritika alá. Ilyenkor született meg a legtöbb házasság eszméje. Az ünnepek

alatt templomba is el kellett menni. Ott a templomban mindig akadtak fiatslok, akik tiz, husz, ötven év múlva is emlékeztek arra, hogy pl. a Boda-családot itt a községben 50 évvel ezelőtt meglátogatta a Kenessey-család, mint vérokon, mert a templomban együtt voltak. És e tanuk bizonyítani tudják hatvan év multán is, hogy a két család egy nemzet-séghez tartozik.

(Vége köv.)

Eugen herczeg szobor sorsjegyek Utolsó előtti hét.

Főnyeremény

75.000 korona érték

Sorsjegyeket 50 kr-ával ajánl:

Közgazdasági bank Debreczen.

Alföldi takarékpénztár Debreczen.

Szent-Királyi Tivadar
különlegességi áruda Debr-czen.

Debreczeni asztalos társulat.

A debreczeni asztalos társulat áruló halyságében
(Kereskedelmi Akadémia alatt. A református nagytemplom mellett) földszinti bolthelyiségében jobbról és balról dus választékban készletben kaphatók a legegyszerűbb és legdiszesebb butorok **jutányos árakban**, melyek tartósság tekintetében is felülmulhatatlanok, mivel **saját műhelyünkben** őrizetünk és felügyeletünk mellett készülnek.

Raktáron vannak:

Konyha-berendezések cselédszobák, mindenféle festett butorok, matt és fenyezett szobaberendezések, u. m. ebédlő-, háló-, és előszobák, karpitos munkák plüssből és szövethől választás szerint a **legjutányosabb árakon** kaphatók.

Ezen kívül hajlított és nád ütési székek, ruhafogasok, íróasztalok, függöny-tartók, divánok nagy választékban, szóval e szakmába vágó mindenféle butorok, szoba- és kávéház berendezések, iroda felszerelések mind megrendelhetők és a **legrövidebb idő alatt elkészülnek**.

Ezen diszesen és mesterileg elkészített butorok, a debreczeni asztalos társulat helybeli tagjai által készítettnek s melyeket a legmelegebben ajánlhatunk mindenki figyelmébe.

Az általam leggondosabban összeállított, tekintélyes orvosok által ajánlott és jónak talált vegytiszta

SÓSBORSZESZ

mely már eddig is igen nagy elterjedtségnek örvend, kapható minden fűszerüzletben, valamint gyógyszerüzletben.

Ára egy kis üvegnek 45 kr., nagy üvegnek 90 krajczár.
Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Használati utasítással ellátott könyvecske minden üveggel ingyen adatik.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszertára, **DEBRECZENBEN**, (Tisza palota.)

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélboríték czégnomással

1000 drb. 2 firtól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.

Részvények, szelvények, elsőbbségi kötvények, értékpapírok, évi jelentések, zárszámadások, rovatos iverk, tabellák.

Gyászjelentések.

Hangverseny műsorok. Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Különlegességek kitünő magyarsággal helyesen kiállított **ÉTLAPOKBAN.**

Pinczérszámlák bor és sör czimkéik.

Napilapok, hetilapok, szaklapok, képes folyóiratok előállítása

diszes, pontos és jutányos kivitelben. Ezek szétküldése (expediálva.)

Bármily terjedelmű regények, elbeszélések, költemények, tudományos és szakmunkák előállítása.

Névjegyek 50 krtól kezdve.

A „Debreczen” kiadóhivatala.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben. főpostával szemben